

თამილა ლომთათიძე, მანუჩარ ლორია

**ტრადიციულ ღირებულებათა ახალ რეალობასთან ინტეგრაციის
ზოგიერთი ასპექტი პოსტკოტალიტარულ ბათუმში**

აბსტრაქტი

გლობალიზაციამ, ურბანიზაციის ტენდენციების ზრდამ, ყოფის სტანდარტიზაციამ, ტრადიციების რღვევამ გამოიწვია ეთნოკულტურული ელემენტების შეუქცევადი ცვლილებები. ისტორიული თავისებურებებიდან გამომდინარე, აჭარის მთის სოფელი საკმაოდ ჩაკეტილ, ნაკლებად ცვლად, ერთგვაროვნებაზე ორიენტირებულ სივრცეს წარმოადგენდა. პოსტკოტალიტარულ პერიოდში ეს დაბრკოლებები მოიხსნა. სოფლად შექმნილმა ეკონომიკურმა არასტაბილურობამ, ცხოვრების დონის დაცემამ გამოიწვია მიგრაციული პროცესების გააქტიურება. თანამედროვე პოლიტიკურმა, სოციალურ-ეკონომიკურმა და კულტურულ-რელიგიურმა პროცესებმა ცვლილებათა ეპიცენტრში მოაქცია ბათუმი, რომელიც ტრადიციულად წარმოადგენდა სხვადასხვა ეთნოკულტურათა და რელიგიურ კონფესიათა შეხვედრისა და ურთიერთგავლენის სარბიელს და ხასიათდება რელიგიურ რწმენათა და კულტურულ ფასეულობათა სიჭრელითა და სინთეზით. ბათუმის ეთნოკონფესიური სურათი კიდევ უფრო შეიცვალა პოსტსაბჭოთა პერიოდში, რაშიც, სხვა მოვლენებთან ერთად, დიდი როლი შეასრულა საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ აჭარაში გააქტიურებულმა შიგამიგრაციულმა პროცესებმა. სტატიაში გაანალიზებულია მიგრირებული მოსახლეობის ახალ სოც-იო-კულტურულ გარემოში ინტეგრაციის პრობლემები და ადაპტაციის სტრატეგიები.

საკვანძო სიტყვები: ტრადიცია, ინოვაცია, შიდამიგრაციები, ისლამი, ადაპტაცია, ინტეგრაცია.

შინაარსი

გლობალიზაციამ, ურბანიზაციის ტენდენციების ზრდამ, ყოფის სტანდარტიზაციამ, ტრადიციების რღვევამ გამოიწვია ეთნოკულტურული ელემენტების შეუქცევადი ცვლილებები. ეს პროცესები განსაკუთრებით იკვეთება ქალაქში, რომელიც აერთიანებს და კრავს სხვადასხვა ეთნიკური და კონფესიური კუთვნილების ადამიანებს, საშუალებას აძლევს მათ კონტაქტები დამყარონ სხვა კულტურების მატარებელ ინდივიდებსა და ხალხებთან და გამოუმუშავდეთ სხვა ხალხების ტრადიციულ კულტურებთან საერთოს განცდა (**ლომთათიძე, რურუა, 2008**), რაც, თავის მხრივ თანამედროვე ტრანსკულტურული საზოგადოების შექმნის ერთ-ერთი აუცილებელი პირობაა.

თანამედროვე პოლიტიკურმა, სოციალურ-ეკონომიკურმა და კულტურულ-რელიგიურმა პროცესებმა ცვლილებათა ეპიცენტრში მოაქცია ბათუმი, რომელიც ტრადიციულად წარმოადგენდა სხვადასხვა ეთნოკულტურათა და რელიგიურ კონფესიათა შეხვედრისა და ურთიერთგავლენის სარბიელს და ხასიათდება რელიგიურ რწმენათა და კულტურულ ფასეულობათა სიჭრელითა და სინთეზით. ბათუმის ეთნოკონფესიური სურათი კიდევ უფრო შეიცვალა პოსტსაბჭოთა პერიოდში, რაშიც, სხვა მოვლენებთან ერთად, დიდი როლი შეასრულა საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ აჭარაში გააქტიურებულმა შიგამიგრაციულმა პროცესებმა.

ისტორიული თავისებურებებიდან გამომდინარე, აჭარის მთის სოფელი საკმაოდ ჩაკეტილ სივრცეს წარმოადგენდა. ამ ჩაკეტილობას აჭარის ისტორიული წარსულიც განაპირობებდა. XVI საუკუნის 60–იანი წლებიდან აჭარა, ისე, როგორც სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს სხვა კუთხეები, ოსმალთა მფლობელობაში მოექცა და გავრცელება დაიწყო ისლამმა. ამის მიუხედავად, აჭარის მოსახლეობამ მრავალი ასეული წლის განმავლობაში შეინარჩუნა ეროვნული ტრადიციები, ცხოვრების ქართული წესის თვითმყოფადი რეალიები, მშობლიური ქართული ენა, ყოფისა და კულტურის არაერთი ძირძველი ელემენტი. 1877–1878 წლების რუსეთ–თურქეთის ომის შედეგად აჭარა ერთიან ქართ-

ულ სივრცეს დაუბრუნდა. 1921 წელს, რუსეთის მიერ ამიერკავკასიის დაპყრობის შემდეგ, 16 მარტის მოსკოვის, ხოლო შემდგომ, 13 ოქტომბრის ყარსის თურქეთ-ამიერკავკასიის საბჭოთა რესპუბლიკების სამშვიდობო ხელშეკრულებებით, საზღვრის გავლების შემდეგ, ორად გაყოფილი აღმოჩნდა არა მხოლოდ აჭარის სოფლები, არამედ ოჯახებიც კი. ნათესავების ნაწილი თურქეთის ფარგლებში დარჩა და ბუნებრივია, ამან, ერთი მხრივ, გამოიწვია აჭარის მოსახლეობის გარკვეული პროტესტი და უნდობლობა მოსახლეობისადმი მთავრობის მხრიდან. ამიტომ, საბჭოთა ხელისუფლებამ საზღვრისპირა სოფლებში მოაწყო სასაზღვრო გამშვები პუნქტები. მხოლოდ ამ პუნქტებზე გულდასმით შემოწმების გავლის შემდეგ შეეძლო გლახს აჭარის მთიანი სოფლიდან ბათუმში ჩამოსვლა და შემდეგ უკან დაბრუნება. ამდენად, აჭარის სოფელი ფაქტიურად მოწყვეტილი იყო გარესამყაროს, რამაც განაპირობა კიდევ აქ კარჩაკეტილი ცხოვრების წესის დამკვიდრება. თუმცა პოსტკოტალიტარულ პერიოდში ეს დაბრკოლებები მოიხსნა. სოფლად შექმნილმა ეკონომიკურმა არასტაბილურობამ, ცხოვრების დონის დაცემამ გამოიწვია მიგრაციული პროცესების გააქტიურება და ახალ სოციო-კულტურულ გარემოში ინტეგრაციის პრობლემების წინაშე დააყენა მიგრირებული მოსახლეობა. ამიტომაც ტრადიციულ ღირებულებათა და ინოვაციების ინტეგრაციის ზოგიერთი ასპექტი სწორედ ბათუმში წარმოჩნდა თვალნათლივ.

სოფლიდან ქალაქად მიგრირებულებს უწევთ „შეჯახება“ მათთვის ახალ და უცხო ურბანულ, დინამიურ, არაერთგვაროვან გარემოსთან, სადაც ინტენსიურად მიმდინარეობს ინოვაციური პროცესები, სწრაფად ირღვევა ეთნიკური სტერეოტიპები, მიმდინარეობს ტრადიციული კულტურული ღირებულებების მეტამორფოზა და ჩნდება ახალი ორიენტირები. ეს გარემოება მიგრირებულთა სოციო-კულტურული ადაპტაციის პრობლემებს ქმნის. ეს პროცესები განსაკუთრებით თვალნათლივ იკვეთება უკანასკნელ პერიოდში ბათუმში სოფლებიდან მიგრირებულთა სულიერი კულტურის სფეროში მომხდარი ცვლილებების შესწავლისას. როგორც ცნობილია, ეთნოკულტურულ ღირებულებათა

შემონახულობის ხარისხი უფრო მაღალია სოფლად. მეცნიერთა არაერთი თაობის კვლევა, სამეცნიერო ლიტერატურის მონაცემები, საფონდო და საარქივო მასალები ადასტურებენ, რომ აჭარის სოფელში თანამედროვე ეტაპზეც კი კარგადაა შემონახული არქაული წეს-ჩვეულებები და ტრადიციული ცხოვრების წესი (სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორიის..., 2009, ბსუ-ს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის ეთნოგრაფიული ფონდი). განსაკუთრებით, აჭარის მთიან სოფლებშია კარგად შემონახული ეთნიკური ტრადიციები. ისინი სოფლიდან მიგრირებულებს თან მოჰყვებათ და ქალაქურ გარემოში მათი ინტეგრირების პროცესი კარგად ასახავს ეთნოკულტურულ ღირებულებათა ტრანსფორმაციის ზოგიერთ ასპექტს. მათ სულიერ კულტურაში მომხდარი ცვლილებების მიხედვით შეიძლება ვიმსჯელოთ ეთნოკულტურულ ღირებულებებზე საყოველთაო გლობალიზაციის პროცესების გავლენის შესახებ. ამიტომაც ტრანსფორმაციის ამ პროცესების წარმოჩენას შევეცდებით სოფლის ტრადიციული ხალხური კულტურისა და ქალაქში მიმდინარე თანამედროვე კულტურული პროცესების ურთიერთქმედების ანალიზის საფუძველზე.

სოფლებიდან ქალაქში მიგრირებულთა სოციოკულტურული ადაპტაციის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია რელიგია. იგი, ზოგადად, მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს საზოგადოების სოციალურ თავისებურებებს, ურთიერთდამოკიდებულების ფორმებს საზოგადოების სხვადასხვა ფენებს, თაობებს და სოციალურ ჯგუფებს შორის; ტრადიციულად, აჭარის მთის სოფლები, ფაქტიურად, მონოკონფესიურია და მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობა ისლამის მიმდევარია, თუმცა, ისლამი აქ კლასიკური ფორმით არ გვხვდება. აჭარის სოფლის მოსახლეობის რწმენა-წარმოდგენებსა და წეს-ჩვეულებებში რამდენიმე რელიგიური პლასტია შემონახული. რელიგიათა ურთიერთზეგავლენა სინკრეტული ფორმით აყალიბებდა წეს-ჩვეულებებს. საბჭოთა პერიოდში იდეოლოგიური წნეხის გამო, რელიგიური რიტუალები მინიმუმამდე იყო დაყვანილი და მხოლოდ საოჯახო დონეზე სრულდებოდა. სხვა მიზეზებთან

ერთად, ამანაც განაპირობა, რომ აჭარის რელიგიურად თითქმის ერთგვაროვან სოფელში ისლამი კლასიკური სახით არც არსებობდა. მასში ქრისტიანობამდელი და ქრისტიანული დანაშრევებიც გვხვდება. ის სარწმუნოებრივი ელემენტები, რაც აქ ყოფაში იყო დამკვიდრებული უფრო ე.წ. „ხალხურ ისლამს“ განეკუთვნებოდა და ადგილობრივი წეს-ჩვეულებებისა და ისლამური ელემენტების შერწყმით იყო მიღებული. ასეთი გარემოდან ქალაქში მიგრირებულები განსხვავებულ პოსტოტოტალიტარულ პერიოდში. მოხდა რელიგიური აღმსარებლობის ლეგელიზაცია და ფართოდ გავრცელებული ორთოდოქსალური რელიგიების ინსტიტუტები ჩაენაცვლა ხალხურ წესებს. ყოფით ისლამს კანონიკური რელიგია ჩაენაცვლა. მთის სოფლებიდან მიგრირებულებისათვის ისლამური პრაქტიკა უფრო კანონიკური გახდა. პრაქტიკულ ცოდნას ემატება თეორიული ცოდნაც. ამავე დროს, ჩამოსულები მეტი რელიგიურობით ხასიათდებიან და თავიანთი რელიგიური აქტიურობით ქალაქის რელიგიურ ცხოვრებასაც აცოცხლებენ. ეს ჩაცმულობაშიც გამოიკვეთა. მაგალითად, ქალაქში სულ უფრო იმატა თავსაბურავიანი მუსლიმი ქალების რიცხვმა. გაიზარდა მუსლიმური მრევლის რიცხვი, მუსლიმები მონაწილეობენ საზოგადოებრივი პრობლემების გადაჭრაში და სხვ. ამგვარად, აჭარის სოფლებიდან ბათუმში მიგრირებულები ახერხებენ გამონახონ სხვადასხვა რელიგიური აღმსარებლობის ადამიანებთან და არსებულ რეალობასთან ადაპტაციის მექანიზმები. სწორედ ამ მექანიზმების წყალობით ჩამოყალიბდა აჭარაში კონფესიათა ტოლერანტული დამოკიდებულება და თავიდან იქნა აცილებული რელიგიური გაუცხოება და დაპირისპირება სხვადასხვა აღმსარებლობის მიმდევართა შორის.

საველე კვლევა გვიჩვენებს, რომ საცხოვრებელ ადგილს, ძირითადად, იცვლიან ცვლილებებზე ორიენტირებული ადამიანები, რომლებიც კარგად ახერხებენ ახალ სოციალურ-კულტურულ გარემოსთან ადაპტაციას და ახალ რეალობაზე თავიანთი მოთხოვნილებების მორგებას. ამასთან ინოვაციურ პროცესებთან დამოკიდებულება სხვადასხვანაირი აქვთ ბათუმთან ახლომდებარე სოფლებიდან ჩამოსულ და აჭარის მთიანი რეგიონებიდან

ჩამოსულ მიგრანტებს. ახლო-მახლო მცხოვრებნი ყოველთვის აქტიურად იყვნენ ჩაბმული ქალაქის ცხოვრებაში, მაშინ როცა შორეული სოფლების მცხოვრებთათვის სხვადასხვა სუბიექტური თუ ობიექტური ფაქტორების ზეგავლენით ეს ურთიერთობები შეზღუდული იყო. ამ ეტაპზე კი ქალაქში სწორედ ასეთი სოფლებიდან ჩამოსულთა ტალღა გაიზარდა. დღის წესრიგში დგება ქალაქში ჩამოსულთა ახალ კულტურულ გარემოში ინტეგრაციის პრობლემა. ანალიზს საჭიროებს ქალაქურ გარემოსთან მათი ადაპტაციის როგორც ფსიქოლოგიური, ისე ეთნოსოციალური ასპექტები. ქალაქის მცხოვრებლები შედარებით ტოლერანტულად არიან განწყობილი ტრადიციული კულტურის ნორმებიდან გადახრის მიმართ, ვიდრე სოფლის მცხოვრებლები. ქალაქურ გარემოში მოხვედრილი მიგრანტების ყოფაში იჭრება სიახლეები: ირღვევა ეთნიკური სტერეოტიპები, მიმდინარეობს ტრადიციული კულტურული ღირებულებების მეტამორფოზა და ჩნდება ახალი ორიენტირები.

ინტეგრაციის პროცესში, უპირველეს ყოვლისა, ტრანსფორმაციას განიცდის ქვევის ტრადიციული სტერეოტიპები. ქალაქი ტრადიციული კულტურის ელემენტების მატარებელ მიგრირებულთათვის ქმნის არა მხოლოდ ცხოვრებისა და საქმიანობის ახალ პირობებს, არამედ ცვლის ურთიერთობათა და ქვევის ტრადიციულ სისტემებს, მათ დამოკიდებულებას მატერიალური და სულიერი კულტურის ტრადიციულ ელემენტებთან. ტრადიციული ღირებულებების ახალ რეალობასთან ინტეგრაციის პროცესში იცვლება საყოფაცხოვრებო ეტიკეტი. ქალაქი შედარებით მიმტვევებლურად, ტოლერანტულად ეკიდება ქვევის ტრადიციული წესებიდან გადახრას, ტრადიციული კულტურული ღირებულებების უგულვებელყოფას. აქ ნიველირებულია ქვევის ტრადიციული სტერეოტიპები, არის მზარდი ინდივიდუალიზმი. ადამიანი უფრო ორიენტირებულია თავის ინდივიდუალურ მიზნებზე, მაშინ, როცა ტრადიციულ საზოგადოებაში ეს მიზნები უფრო ჯგუფური, კოლექტიურია. აქ მიღებულია მჭიდრო კონტაქტები სხვა ოჯახებთან, მეზობლებთან, თანასოფლებთან, მაშინ როცა ქალაქურ გარემოში ასეთი ურთიერთობები

მინიმუმამდეა დაყვანილი. ამიტომაც ქალაქში სოფლიდან გადმოსახლებული ადამიანები აქ ეჯახებიან სოფელთან შედარებით „გაუცხოებულ“ ურთიერთობებს, იძულებული არიან აკონტროლონ თავიანთი ემოციები და იყვენენდისტანციურები კონტაქტების დამყარებისას. ადაპტაციის საწყის ეტაპზე გადმოსახლებულებისათვის ეს მიუღებელია და ისინი ცდილობენ შეინარჩუნონ ქცევისა და ურთიერთობების ის ფორმები, რაც ტრადიციული საზოგადოებისთვისაა დამახასიათებელი. განსაკუთრებით ცდილობენ შეინარჩუნონ კონტაქტები სოფლებიდან გადმოსახლებულ ასეთივე ოჯახებთან. უფრო მეტიც, ისინი ქალაქში ცდილობენ იმ ტრადიციული „სამყაროს“ რეტროსპექციას, რომელშიც ცხოვრობდნენ სოფელში და, მართალია, ქალაქში ცხოვრობენ მრავალსართულიან სახლებში, ცდილობენ შეიქმნან ერთგვარი „მიკროსამყარო“ - ტრადიციული აგრარული საზოგადოების ერთგვარი მოდელი: იღობავენ ტერიტორიებს ეზოებში, აკეთებენ ბოსტნებს, რგავენ მცენარეებს, ამრავლებენ ქათმებს და ყოველნაირად ცდილობენ შეინარჩუნონ სოფლისათვის დამახასიათებელი საცხოვრებელი გარემო. თუმცა, ყველაფერი ეს დროებითია და თანდათან ქალაქური ურთიერთობები არღვევს ამ სტერეოტიპებს, რადგან სოფლური ეთნიკური ტრადიციული სოციონორმატიული ქცევის კულტურა თანდათან აღმოჩნდება უმოქმედო, ზედმეტი და დავიწყებას ეძლევა.

სოფლიდან გადმოსახლებულებს ქალაქში თან მოჰყვებათ საუკუნეების განმავლობაში ჩამოყალიბებული ეთნიკური კულტურის თავისებურებები, ქართულ ტრადიციები, წეს-ჩვეულებები, მენტალობა, რაც აქ მზარდი მოდერნიზაციის ტენდენციებს „ამოქმედებას იწყებს მუდმივი სოციოკულტურული ანტითეზა - „ჩვენ-ისინი“, „თავისი-სხვისი“. ეს სხვაობა განსაკუთრებით იჩენს თავს ისეთი სოციალური ინსტიტუტის შემთხვევაში, როგორცაა ოჯახი. ქალაქი არსებით გავლენას ახდენს ოჯახების შემადგენლობაზე, ფორმებზე, ფუნქციათა განაწილებაზე. დიდი პატრიარქალური ოჯახები, რაც სოფლისათვისაა დამახასიათებელი (აჩუგბა, 1990), ირღვევა. ჩვეულებრივ, ქალაქში საცხოვრებლად გადადის, მისი ნაწილი, მშობლების ოჯახისაგან გამოყოფილი

ახალგაზრდა ოჯახი, რომელიც შედგება ორი თაობისაგან - მშობლებისა და შვილებისაგან. ასეთ ოჯახებში ბავშვების რაოდენობაც მცირდება. მრავალშვილიანი ოჯახები, რაც აჭარის სოფლებისთვისაა დამახასიათებელი, ქალაქად გადასახლების შემდეგ ერთ ან ორშვილიანი ოჯახებით იცვლება. ნაწილობრივ, ეს მოვლენა, ქალის საზოგადოებრივი პოზიციის აქტივიზაციითაც აიხსნება. ქალაქში იცვლება ქალის როლი როგორც ოჯახში, ისე საზოგადოებაში. თუ სოფლად ოჯახში მას მხოლოდ დიასახლისის ფუნქცია აკისრია და ოჯახშიც კი ხშირად არა აქვს მას გადამწყვეტი ხმის უფლება, ქალაქში, სადაც ქალის დასაქმებისათვის მეტი შესაძლებლობებია, ის ხშირად ოჯახის მარჩენალის ფუნქციასაც იძენს და, შესაბამისად, იზრდება მისი დამოუკიდებლობის ხარისხი, მისი უფლებები. სოფლელი ქალი ქალაქად ჩართული აღმოჩნდა ფემინიზაციის პროცესებში, შეიცვალა მისი სოციალური სტატუსი და, ხშირად, გადამწყვეტი ხმაც კი მოიპოვა საოჯახო პრობლემების მოგვარებაში.

სოფლებიდან მიგრირებულები ძნელად ელევან ტრადიციული კულტურის ელემენტებს. ამიტომაც, დიდხანს ინარჩუნებენ ტრადიციულ წეს-ჩვეულებებსა და დღესასწაულებს. უფრო მეტიც, ხშირად ახალ გარემოში განსაკუთრებულ მნიშვნელობასაც კი ანიჭებენ და აღადგენენ ხოლმე წინაპართათვის დამახასიათებელ ბევრ რიტუალს (ტრადიციული მრავალრიცხოვანი და ხმაურიანი ქორწილები, ნათლობა, რელიგიური დღესასწაულები, სტუმარ-მასპინძლობა, უფროს-უმცროსობა და სხვა) და ქართველთა მარკერებად მიჩნეული ღირებულებების შენარჩუნებით თითქოს იცავენ, ხაზს უსვამენ, საკუთარ თვითმყოფადობას, თავიანთ ტრადიციულ სამყაროს უპირისპირებენ გარემომცველ სამყაროს. პარალელურად, შეიმჩნევა ზოგადად ქართული კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნებისაკენ სწრაფვაც, რაც გამოიხატება ტრადიციული კულტურის ელემენტების (ეროვნული ტანსაცმელი, გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშების და ა.შ.) ყოფაში აქტიურად გამოყენების ტენდენციაში.

ტრადიციული და თანამედროვე კულტურული ღირებულების ინტეგრაციის პროცესში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს

სამოქალაქო დღესასწაულები და სახალხო ზეიმები. ეს უკანასკნელი ძალზე მნიშვნელოვანი ფაქტორია ეთნოკულტურათა და სხვადასხვა კონფესიების ურთიერთდაპტაციისათვის, რადგან ასეთი თანამედროვე დღესასწაულები (მაგალითად, ბათუმობა) საერთო-სახალხოა, არ განეკუთვნება ერთ რომელიმე რელიგიას, მათში თანაბრად მონაწილეობს ყველა კონფესიური ჯგუფი, რაც, ერთი მხრივ, იწვევს საზოგადოების გამთლიანებას, ადამიანთა სოციოკულტურულ ინტეგრაციას, ხოლო, მეორე მხრივ, ასეთ დღესასწაულებზე თითქოს ხდება წარსულთან ზიარება, ეროვნული ცნობიერების წინა პლანზე წამოწევა, ეროვნული თვითშეგნების განმტკიცება. რაც თავის მხრივ ტრადიციულ და ინოვაციურ ღირებულებათა ინტეგრაციის ერთ-ერთი მექანიზმია.

ამგვარად, სოფლიდან ქალაქში გადმოსახლებულთა ქალაქურ გარემოში ადაპტირებისას ისინი „ეჯახებიან“ ქალაქური ცხოვრების წესს თავისი სტერეოტიპებით, „სტანდარტებით“, ქცევის ნორმებით. მაგრამ მიუხედავად იმისა, რომ ინდივიდის ქცევა ქალაქურ გარემოში გარკვეულწილად “ემორჩილება” ამ ფაქტორებს, ეს არ იწვევს მათში ცხოვრების წესის ეროვნული თავისებურებების, ქცევის ტრადიციული პროგრამების სრულ იგნორირებას. დაკვირვება გვიჩვენებს, რომ საცხოვრებელი გარემოს შეცვლა არ იწვევს ინდივიდის სრულ გარდაქმნას, ზოგიერთ, გარეგნულ ცვლილებას არ მივყავართ შეგნების გარდაქმნამდე და მიუხედავად იმისა, რომ ქალაქურ გარემოში გადმოსახლებულებზე მოქმედებს მთელი რიგი მათთვის უცხო ფაქტორი (მისწრაფება კონტაქტების გაფართოებისაკენ, ცხოვრების მოსაწყობად მტკიცე ეკონომიკური საფუძვლების პოვნისა და შენარჩუნების და ცოდნის გაფართოების აუცილებლობა და სხვ.) და იძულებული არიან შეეგუონ ახალ რეალობას, ამავე დროს, პარალელურად მოქმედებს მისწრაფება, ჩამოიტანონ და შეინარჩუნონ ქალაქში სოფლისთვის დამახასიათებელი ყოფითი კულტურის ელემენტები თავისი ღირებულებითი ორიენტირებით, ტრადიციებით, ნათესაური და მეზობლური კავშირებით (**ლომთათიძე, 2009**). ამიტომაც, სწორედ სოფლებიდან მიგრირებულთა მეშვეობით, რომლებიც ქალაქლებთან შედარებით მტკიცედ და

ხანგრძლივად ინახავენ ტრადიციულ ღირებულებებს და ამით თითქოს იცავენ ეთნოკულტურის თვითმყოფადობას, თავიანთ მენტალიტეტს და საყოველთაო გლობალიზაციის ნეგატიური გავლენისაგან, ტრადიციული მატერიალური და სულიერი კულტურის მრავალი ელემენტი ნარჩუნდება მოდერნიზაციის პირობებშიც. მეტიც, ამით ისინი ახდენენ უკუშეგავლენას, რის შედეგადაც ხდება ზოგიერთი მივიწყებული ტრადიციის აღდგენა, აღორძინება და ასეთი, მართალია უკვე მოდერნიზებული, გათანამედროვეებული, მაგრამ მაინც ეროვნულ ფესვებზე დაფუძნებული ტრადიციების ხელახლა დამკვიდრება ქალაქურ გარემოში. მეორე მხრივ, ტრადიციული ქცევის ნორმები, ეტიკეტი, კულტურული ღირებულებები ქალაქში ექცევიან მოდერნიზაციის გავლენის ქვეშ და ინტეგრირდებიან ახალ სოციალურ-კულტურულ გარემოში.

დასკვნა

აჭარის სოფლებიდან ბათუმში მიგრირებული მოსახლეობა თანდათანობით იმუშავებს არაერთგვაროვან სოციალურ ადაპტაციისათვის აუცილებელ სოციალურ სტრატეგიებს, რაც ქალაქად მულტიკულტურალური საზოგადოების შექმნის და განვითარების ერთ-ერთი პირობაა. ამდენად, სოფლებიდან ქალაქში მიგრირებულთა მეშვეობით ბათუმის ეთნოკულტურა ხდება მოდერნიზებული ტრადიციულობის შენარჩუნებით. რეალურ ცხოვრებაში იქმნება ტრანსკულტურული მოდელი, რომელიც ტრადიციული და თანამედროვე ელემენტების ნაერთს წარმოადგენს.

ლიტერატურა:

1. Achugba, T. (1990). *Ojakhi da Saojakho Qofa Ach'arashi*. Tbilisi. (აჭუგბა, თ. (1990). *ოჯახი და საოჯახო ყოფა აჭარაში*, თბილისი);
2. Lomtadize, T. Rurua, P'. (2008). *Sulieri K'ult'uris K'vleva: St'ereot'ip'ebi da Ganvitarebis P'ersp'ekt'ivebi (Ach'aris Magalitze). Antrop'ologia – Momavlis Metsniereba*. Tbilisi. (ლომთათიძე, თ.

- რურუა, ვ. (2008). სულიერი კულტურის კვლევა: სტერეოტიპები და განვითარების პერსპექტივები (აჭარის მაგალითზე). *ანთროპოლოგია – მომავლის მეცნიერება*. თბილისი);
3. Lomtadze, T. (2009). Etnok'ult'urul Ghirebulebata T'ransformatsiis Zogierti Asp'ekt'I Tanamedrove Batumshi. *K'rebuli, „Batumi: Ch'arsuli da Tanamedroveoba“*. I. Batumi. (ლომთათიძე, თ. (2009). ეთნოკულტურულ ღირებულებათა ტრანსფორმაციის ზოგიერთი ასპექტი თანამედროვე ბათუმში. *კრებული, „ბათუმი: წარსული და თანამედროვეობა“*. I, ბათუმი);
  4. *Samkhret-Dasavlet Sakartvelos Ist'oriis Nark'vevebi (Ach'ara)*. (2009). T'.II. Batumi. (*სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორიის ნარკვევები (აჭარა)*). (2009). ტ. II. ბათუმი);
  5. *Batumis Shota Rustavelis Universit'et'is Nik'o Berdzenishvilis Inst'it'ut'is Etnografiuli Fondi (1958-2018)*. (*ბათუმის შოთა რუსთაველის უნივერსიტეტის ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის ეთნოგრაფიული ფონდი (1958-2018)*).

Tamila Lomtadze, Manuchar Loria

Some aspects of traditional values integration into a new reality in post-totalitarian Batumi

Abstract

Globalization, rise of urbanization tendencies, standardization of living, breakage of traditions caused irreversible changes of ethno cultural elements. Due to historical peculiarities, mountainous village of Ajara presented a closed, less changeable, tameness-oriented space. Such barriers were broken in post- totalitarian period. Economic instability and decrease of living standards caused and promoted migration processes among village population.

The modern political, social-economic and cultural-religious processes put Batumi (which traditionally represented the platform for meeting and cohabitation of different ethno cultures and religious confessions and characterized with diversity and synthesis of religious beliefs and cultural values) to the epicenter of the changes. The ethno confessional picture of Batumi, in line with other factors, was significantly changed by the internal migration processes, increased in Ajara after the Soviet collapse. The paper presents the analysis of the problems and strategies of adaptation of migrated population in new social-cultural conditions.